

Suomalainen on altis auttamaan

Vastoin yleistä uskomusta hyvinvointivaltioissa kuten Suomessa ihmiset auttavat toisiaan yleisemmin kuin maissa, joissa on suppeat palvelu- ja etuusjärjestelmät.

Hyvinvointivaltion ideaa vastustavat argumentit alkavat usein sillä, että hyvinvointivaltio vie ihmisten auttamishalun. Tällä perustelulla on vankka asema etenkin Yhdysvaltojen konservatiivien keskuudessa. Siellä hyväntekeväisyydestä on tehty menestyvää liiketoimintaa. Toisin kuin esimerkiksi meillä, hyväntekeväisyysjärjestöillä ei Yhdysvalloissa ole velvoitetta osoittaa julkisesti, miten suuren osan tuloistaan ne käyttävät varsinaiseen auttamiseen ja mikä osa menee hallintoon.

Eurooppalaiset tutkimukset kuitenkin syövät pohjaa hyvinvointivaltion ideaa vastustavilta perusteluilta. Yli 50-vuotiaiden tekemää vapaaehtoistyötä vertaileiden tutkimusten mukaan hyvinvointivaltio päinvastoin kannustaa tuntemattomien auttamiseen. Hyväntekeväisyyteen ja vapaaehtoistyöhön osallistutaan yleisemmin Pohjois-Euroopan maissa, joissa on kattavammat palvelu- ja etuusjärjestelmät kuin Etelä-Euroopassa. Keski-Euroopan maat asettuvat vertailussa keskivaiheille.

Nämä tutkimukset eivät kattaneet Suomea, mutta erikoistutkija **Hans Hämäläinen** pitää hyvin todennäköisenä, että sama pätee myös meillä. Hän työskentelee Turun yliopistossa sekä vierailevana tutkijana Väestöliitossa.

Esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa vastaajista 20 prosenttia kertoi tehneensä vapaaehtoistyötä tai hyväntekeväisyyttä edeltävän kuukauden aikana, kun vastaava luku Espanjassa ja Kreikassa oli vain noin kaksi prosenttia.

Juuri ilmestyneessä kirjassa [Suomalaisten auttaminen](#) (Gaudeamus 2020) on koottuna tärkeimmät havainnot Sukupolvien ketju -tutkimushankkeen aikana julkaistuista tieteellisistä tutkimuksista yksien kansien väliin. Kirjan toimittajista Hans Hämäläinen on vertaillut väitöstutkimuksessaan sitä, miten omien aikuisten lasten auttaminen eroaa omien iäkkäiden vanhempien auttamisesta.

– Pohjoismaissa vanhempien ja muiden läheisten auttaminen on yleisempää kuin Etelä-Euroopan maissa, joissa on aika suppea hyvinvointivaltio. Etelä-Euroopan maissa omien vanhempien auttaminen on kuitenkin keskimäärin intensiivisempää. Siellä esimerkiksi yksi lapsi, usein tytär, kantaa usein kaiken hoivavastuun.

Suomessa ja muissa pohjoismaissa vanhempien auttamisvastuu jakautuu tasaisemmin sisarusten kesken.

AUTTAMINEN LISÄÄNTYNYT KORONAKEVÄÄNÄ

Koska hyvinvointijärjestelmä takaa verotuksella ja tulonsiirroilla peruspalvelutason ja -toimeentulon, ihmisten paremmat mahdollisuudet auttaa heijastuvat myös järjestöjen kautta kanavoituneeseen vapaaehtoistyöhön.

Verrattuna maihin, joissa hyväntekeväisyyden tekijälleen tuomaa mainetta arvostetaan, ovat suomalaiset ”nöyriä auttajia”. Näin sanoo koordinaattori **Marko Korhonen** Suomen Punaisesta Rististä.

– Suomalainen auttaa, kun pyydetään. [Koronan aikana pyyteetön vapaaehtoistyö](#) ja lahjoittamishalu ovat selvästi lisääntyneet.

Normaaliaikana suomalaisyrityksetkin hakevat jonkin verran kunniaa lahjoitustensa kautta, mutta koronakeväänä 2020 asiasta ei ole välitetty tehdä numeroa.

Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoistyöhön ilmoittaudutaan usein verkon kautta. Siellä auttaja tekee itsestään profiilin, jossa kertoo osaamisestaan sekä siitä, minkälaista työtä haluaisi ja voisi tehdä ja kuinka paljon.

– Meidän osastomme ottaa sitten yhteyttä ja tarjoaa paikkoja toimintaan. Jos paikkoja ei juuri sillä hetkellä ole, tarjotaan SPR:n peruskoulutusta. Ystävöimintää varten esimerkiksi käydään ensin ystäväkurssi, Korhonen sanoo.

Hänen mukaansa ennen ”koronashow´ta” ihmisiä ilmoittautui kuukausittain mukaan 400–500. Maaliskuussa 2020 uusia tulijoita oli vähän toista tuhatta, samoin huhtikuussa.

SPR:n vapaaehtoisista suuri osa on ihmisiä, joiden työvuodet ovat takana ja joilla siksi on aikaa

ja motivaatiota täyttää päivänsä merkityksellisellä tekemisellä. Nyt kuitenkin mukaan on entistä enemmän tulossa myös nuorempaa väkeä etenkin pääkaupunkiseudulta ja kasvukeskuksista.

EMPATIA ON PITÄNYT IHMISLAJIA ELOSSA

Halu auttaa on syvällä ihmisen perimässä. Ihmislaji ei olisi menestynyt ilman kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Toisaalta evoluutio on pitänyt huolen myös siitä, että autamme lähisukulaisiamme alttiimmin kuin täysin tuntemattomia ihmisiä.

Empatiaa vahvistavia mekanismeja ihmisessä on paljon, osa niistä on opittua käyttäytymistä ja osalla on hyvinkin biologinen tausta. Jälkimmäisenä osoituksena ovat [peilisolut](#), jotka reagoivat esimerkiksi toisen ihmisen ilmeisiin, eleisiin ja tunteiden ilmaisuihin ja saavat aikaan eläytymistä ja jäljittelyä. Jos saat itsesi kiinni hymyilemisestä silloin, kun tv:n uutistenlukija hymyilee, ovat syynä todennäköisesti peilisolut.

Ihmislaji on eläinkunnan sosiaalisimpia. Kirjassa Suomalainen auttaminen tietokirjailija **Heikki Sarmaja** avaa ihmisen kykyä vastavuoroiseen altruismiin kehityshistoriamme kautta. Hänen kirjoittamassaan luvussa keskitytään ominaisuuksiin, joita pidetään yleisesti ihmisen parhaina eli myötätuntoon, auttamiseen, luottamukseen ja ystävyyteen. Kuitenkin myös pahantahtoisuudella, kostolla ja epäitsekkyydellä on hänen mukaansa ollut kysyntää evoluutiomme aikana.

Kirjan pohdintojen kautta voi lukija laajentaa ajatusta altruismin tuottamista hyödyistä ihmislajin kehitykselle ja menestymiselle valtioiden tasolle. Missä määrin Amerikka ensin -politiikka tai brexit lopulta hyödyttävät amerikkalaisia ja brittejä? Siihen saamme varmoja vastauksia vasta tulevaisuudessa.

Tiina Pelkonen
Kuva: Istockphoto